

Sygn. akt I C 64/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2023 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Małgorzata Nowicka-Midziak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 października 2023 r. w G.

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w G.

przeciwko A. M.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 61 356,83 zł. (sześćdziesiąt jeden tysięcy trzysta pięćdziesiąt sześć złotych osiemdziesiąt trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie:
  - a. - od kwoty 58 298,78 zł. od dnia 31 grudnia 2020r do dnia zapłaty
  - b. - od kwoty 3058,05 zł. od dnia 30 grudnia 2020r do dnia zapłaty;
2. nie obciąża pozwanej kosztami procesu;
3. koszty opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki przejmuję na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gdyni.

Sygnatura akt I C 64/21

Uzasadnienie wyroku z dnia 20 października 2023 roku

Powód (...) S.A. z siedzibą w G. wniósł pozew przeciwko A. M. (poprzednio K.) o zapłatę kwoty 61.356,83 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 58.298,78 zł od dnia 31 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 3.058,05 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że w dniu 3 lipca 2017 roku strony zawarły umowę o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej nr (...), której przedmiotem było wykonanie przyłącza do sieci elektroenergetycznej domu jednorodzinnego w miejscowości W.. Zawarcie umowy było poprzedzone wydaniem warunków przyłączenia do sieci. Prace projektowe niezbędne do wykonania przyłącza powierzono profesjonalnemu podmiotowi. W trakcie realizacji prac wystąpiły przeszkody w postaci przedłużonego okresu oczekiwania na mapy do celów projektowych, uzyskiwania zgód dysponentów gruntów prywatnych, przez które miała przebiegać trasa przyłącza, długotrwałej procedury wydawania pozwolenia wodnoprawnego, co doprowadziło do aktualizacji warunków przyłączenia. Po finalizacji prac projektowych, część prac wykonawczych została zlecona podmiotowi trzeciemu. Na tym etapie podniesione zostało zastrzeżenie co do potencjalnego naruszenia struktury drogi wojewódzkiej nr (...). Mimo wyżej wskazanych powyższych problemów, powód wykonał należycie swoje zobowiązanie umowne, wystawił i doręczył pozwanej fakturę VAT na kwotę 58.298,78 zł. Nadto, powód domaga się zapłaty skapitalizowanych odsetek za opóźnienie od dnia następnego po dniu wymagalności do dnia sporządzenia pozwu. Powód wskazał, że nie uznaje istnienia wierzytelności z tytułu kary umownej, na którą powołuje się pozwana, wskazując, że nie można powodowi przypisać zwłoki w

realizacji świadczenia, gdyż przesunięcia terminu następowały ze względu na obiektywne zewnętrzne przeszkody, sprowadzające się do niemożności uzyskania zgód osób trzecich na przebieg fragmentu podziemnego przewodu energetycznego.

(pozew, k. 2-7)

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwana podniosła zarzut naruszenia zasady swobody umów, wskazując, że treść umowy została jej narzucona i nie było możliwości negocjowania jej zapisów, mimo podjętych przez nią prób. Dalej, podniosła, że powód nie udowodnił wysokości roszczenia, wskazując, że w umowie koszty przyłączenia wyceniono na kwotę 34.190,38 zł netto, następnie przesłano pozwanej aneks na kwotę 40.800,38 zł netto, a przesłana faktura opiewa na kwotę 58.298,78 zł i nie zawiera rozliczenia wcześniejszych szacunków. Nadto, zakwestionowała długość przyłącza, podnosząc, że nie wykazano, co dokładnie było przyczyną zmiany jego długości, ani że nie wykazano, że przy zachowaniu należytej staranności możliwe było wykonanie krótszego przyłącza. Pozwana podtrzymała swoje oświadczenie o potrąceniu, wskazując, że powód opóźnił się z wykonaniem świadczenia o 525 dni, a także dopuścił się szeregu elementarnych naruszeń, w tym w wyborze niewłaściwego projektanta, który nie przyjechał na teren inwestycji, nie wiedział, że linia została zaprojektowana w poprzek cieku wodnego, a także wskazała, że zaniedbania projektanta doprowadziły do kilkukrotnych zmian projektu. Nadto, pozwana wskazała na niedbalstwo firmy wykonującej przyłącze, polegające na spóźnionym zgłoszeniu uwag do projektu, konieczności zmiany położenia kabla energetycznego, gdyż wcześniej został on wykonany niezgodnie z projektem, a także spóźnionego wystąpienia o zawarcie aneksu. Zdaniem pozwanej powód dopuścił się naruszenia praw konsumenta i wykorzystał swoją dominującą pozycję na rynku, narzucając pozwanej treść umowy i nie dbając o jej interesy.

(odpowiedź na pozew, k. 61-67)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 stycznia 2016 roku pozwana A. M. (wówczas nosząca nazwisko K.) po raz pierwszy złożyła w oddziale pozwanego (...) S.A. z siedzibą w G. wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej dla domu jednorodzinnego położonego w miejscowości W., działki nr (...), KW nr (...). Pismem z dnia 23 marca 2017 roku pozwana zwróciła się o anulowanie wydanych przez powoda warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej nr (...).

(dowód: pismo powoda z dnia 12 lutego 2016r., k. 68, pismo pozwanej z dnia 23 marca 2017r., k. 70, przesłuchanie pozwanej A. M., płyta CD k. 164)

W dniu 31 marca 2017 roku pozwana ponownie złożyła w oddziale pozwanego wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej dla wyżej wskazanej nieruchomości.

(dowód: wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej, k. 16, pismo powoda z dnia 31 marca 2017r., k. 170, zeznania świadka K. M., płyta CD k. 153)

W dniu 20 kwietnia 2017 roku powódka wydała warunki przyłączenia.

(dowód: warunki przyłączenia z dnia 20 kwietnia 2017r., k. 13-15)

Powódka (...) S.A. z siedzibą w G. (jako operator) zawarła z pozwaną (jako podmiot przyłączany) umowę o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej nr (...). Na podstawie przedmiotowej umowy powód zobowiązał się do budowy przyłącza do jego sieci instalacji elektroenergetycznej domu jednorodzinnego zlokalizowanego w miejscowości W., działki (...), gm. wiejska P. i/lub rozbudowy sieci w sposób uwzględniający warunki przyłączenia, zaś pozwana zobowiązała się do wykonania instalacji przyłączanej w sposób uwzględniający warunki przyłączenia oraz zapłaty opłaty za przyłączenie (§ 2 ust. 1 i 2). Na potrzeby umowy przyłącze zdefiniowano jako odcinek lub element sieci służący do podłączenia

instalacji przyłączanej o wymaganej przez podmiot przyłączany mocy przyłączeniowej, z pozostałą częścią sieci (§ 1 ust. 1 pkt 3), instalację przyłączaną jako instalacje, urządzenia lub sieci, które zgodnie z umową mają zostać przyłączone do sieci (§ 1 ust. 1 pkt 4), a sieć jako należące do operatora instalacje, połączone i współpracujące ze sobą, służące do przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej (§ 1 ust. 1 pkt 2). Zgodnie z umową moc przyłączeniowa wynosiła 12,5 kW, a pozwana została zaliczona do V grupy przyłączeniowej (§ 2 ust. 3 pkt 3-4).

Na podstawie przedmiotowej umowy pozwana zobowiązała się m.in. do rozpoczęcia prac budowlano – montażowych związanych z realizacją instalacji przyłączanej w terminie do dnia 1 grudnia 2017 roku oraz zakończenia w terminie do dnia 31 grudnia 2017 roku oraz do dostarczenia operatorowi oświadczenia o stanie technicznym instalacji przyłączanej na formularzu oznaczonym jako „wzór oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej”, stanowiącym załącznik do umowy, stwierdzającego jej wykonanie zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami wiedzy technicznej oraz jej gotowość do załączenia pod napięcie w terminie 14 dni od zakończenia prac budowlano – montażowych związanych z realizacją instalacji przyłączanej (§ 3 ust. 1).

Powód natomiast zobowiązał się do budowy przyłącza oraz rozbudowy sieci w sposób uwzględniający warunki przyłączenia w terminie 14 miesięcy, licząc od dnia zawarcia umowy, tj. w tym terminie miał dokonać odbioru technicznego z zastrzeżeniem ust. 1 pkt 3 oraz § 4 ust. 6, 7 i 8 (§ 3 ust. 2). Zgodnie z umową operator mógł powierzyć osobom trzecim zrealizowanie całości lub części prac związanych z przyłączeniem instalacji przyłączanej do sieci. Za działania i zaniechania tych osób operator odpowiadał jak za własne działania i zaniechania (§ 4 ust. 2).

Nadto, zastrzeżono, że w zakresie, w jakim realizacja przyłączenia instalacji do sieci napotyka przeszkody, termin realizacji przyłączenia ulega przedłużeniu o czas istnienia przeszkody przyłączenia (§ 4 ust. 7). Jako przeszkodę przyłączenia zdefiniowano wszelkiego rodzaju przeszkody w przyłączeniu instalacji do sieci leżące po stronie podmiotu przyłączanego (§ 1 ust. 1 pkt 7). Nadto, termin realizacji przyłączenia ulegać miał przedłużeniu także w przypadku zaistnienia okoliczności niezależnych od którejkolwiek ze stron powodujących niemożność, przy zachowaniu należytej staranności, dotrzymania terminu realizacji przyłączenia, w szczególności zaś w następujących przypadkach:

1. z powodu spadku temperatury powietrza poniżej $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ – termin realizacji przyłączenia ulega przedłużeniu o taką ilość dni, o jaką operator nie mógł wykonywać prac przyłączeniowych z tego powodu;
2. w przypadku braku zgody osoby trzeciej na rozbudowę sieci lub budowę przyłącza – o okres od uzyskania przez operatora informacji o braku zgody osoby trzeciej do czasu uzyskania tej zgody,
3. przekroczenie przez właściwy organ ustawowego terminu zakończenia procedury administracyjnej związanej z budową przyłącza lub rozbudową sieci – o czas przekroczenia ustawowych terminów (§ 4 ust. 8).

W przypadku zaistnienia jakiegokolwiek okoliczności, o których mowa w ust. 7 i 8, powodującej niemożliwość dotrzymania terminu realizacji przyłączenia, operator miał powiadomić podmiot przyłączany o zaistnieniu takich okoliczności, ich rodzaju oraz określić nowy termin realizacji przyłączenia lub wskazać, o jaki termin realizacji przyłączenia ulegnie przedłużeniu (§ 4 ust. 9).

Po dokonaniu odbioru technicznego podmiot przyłączany zobowiązany był zapłacić opłatę za przyłączenie. Szacunkowa opłata za przyłączenie obliczona według taryfy operatora obowiązującej na dzień zawarcia umowy wynosiła 34.190,38 zł netto (§ 6 ust. 2). Operator miał wystawić fakturę VAT na opłatę za przyłączenie w terminie 7 dni od odbioru technicznego. (§ 6 ust. 3). Faktura miała być płatna w terminie 14 dni od jej doręczenia (§ 6 ust. 4).

W razie zwłoki operatora w dotrzymaniu realizacji przyłączenia podmiot przyłączany był uprawniony do żądania od operatora zapłaty kary umownej w wysokości 0,2 % szacowanej opłaty za przyłączenie, za każdy dzień zwłoki w dotrzymaniu tego terminu, w okresie obowiązywania umowy, nie więcej jednak niż dwukrotność kwoty szacowanej opłaty za przyłączenie (§ 7 ust. 1).

(dowód: umowa o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej nr (...), k. 11-12v)

Pismem z dnia 11 lipca 2017 roku powód zwrócił się do pozwanej o dostarczenie projektu zagospodarowania działki, wykonania lub dostosowanie instalacji przyłączanej do poboru, a także przedłożenia oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej. W piśmie tym wskazano, że wydanie „oświadczenia o wykonaniu przyłączenia” będzie możliwe dopiero po m.in. zrealizowaniu przez obie strony zobowiązań wynikających z umowy oraz przedłożeniu przez pozwaną „oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej”.

(dowód: pismo powódki z dnia 11 lipca 2017r., k. 17)

Pozwana zawarła przedmiotową umowę jako konsument. Zawarcie umowy nie było poprzedzone negocjacjami stron.

(dowód: przesłuchanie pozwanej A. M., płyta CD k. 164)

W dniu 22 września 2017 roku powódka podpisała umowę o wykonanie dokumentacji projektowej z S. K. (1) prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą Biuro (...) z siedzibą w G.. Zgodnie z umową termin realizacji umowy został określony na 5 marca 2018 roku.

(dowód: umowa nr (...), k. 34-34v)

W dniu 1 marca 2018 roku w związku z długim okresem oczekiwania na zgodę właściciela działki nr (...) M. P., brakiem zgody użytkownika wieczystego działki nr (...) (p. Z.) na wymianę złącza kablowego nr Z-501 oraz wprowadzenie odvodu z tego złącza na działce nr (...), długim czasem oczekiwania na mapę do celów projektowych (geodeta nie mógł uzyskać uwierzytelnienia mapy z uwagi na przebieg granic – ponad kilometrowa trasa przyłącza kablowego przebiegała przez pola, często bez określonych dróg i prawie ustalonych granic) projektant zaproponował zmianę warunków przyłączenia, poprzez wykonanie przyłącza kablowego z istniejącej stacji transformatorowej T- (...) do złącza w granicy działki zasilanej, a także zwrócił uwagę, że na otrzymanych od geodety mapach nie jest naniesiony powykonawczo obwód 500 relacji T- (...) – Z –501.

(dowód: protokół konieczności, k. 18, wniosek o aneks, k. 35)

M. P. wyraził zgodę na przeprowadzenie linii przez jego działkę po interwencji pozwanej.

(dowód: przesłuchanie pozwanej A. M., płyta CD k. 164)

W dniu 23 marca 2018 roku powód zawarł z S. K. (1) aneks do umowy, przedłużając termin wykonania umowy do dnia 22 czerwca 2018 roku.

(dowód: aneks nr (...) do umowy, k. 36)

Pismem z dnia 10 kwietnia 2018 roku powód poinformował pozwaną, że w związku z odmową w fazie prac projektowych na budowę przyłącza z istniejącego złącza kablowego zlokalizowanego na działce nr (...) zmienia się orientacyjna długość planowego przyłącza do nieruchomości powódki. Na skutek zmian długość przyłącza z 1200 m zwiększył się do 1400 m. W związku ze zmianą długości przyłącza zmianie ulec miała wysokość opłaty za przyłączenie. W załączeniu do pisma przesłano aneks do umowy.

(dowód: pismo powoda z dnia 10 kwietnia 2018r., k. 19)

W dniu 7 maja 2018 roku strony podpisały aneks do umowy, zwiększając kwotę szacunkowej opłaty za przyłączenie do kwoty 40.880,38 zł netto.

(dowód: aneks do umowy z dnia 7 maja 2018r., k. 20)

W dniu 16 maja 2018 roku powód wydał zaktualizowane warunki przyłączenia do sieci.

(dowód: aktualizacja warunków przyłączenia, k. 21-22)

W dniu 30 maja 2018 roku projektant zwrócił się do Urzędu Gminy oraz do Zarządu Dróg Wojewódzkich o uzgodnienie przebiegu trasy przyłącza kablowego po należących do tych podmiotów nieruchomościach. W dniu 11 czerwca 2018 roku projektant otrzymał decyzję Zarządu Dróg Wojewódzkich.

(dowód: wniosek projektanta o aneks, k. 37)

W dniu 21 czerwca 2018 roku projektant wystąpił o zawarcie kolejnego aneksu i wydłużenie terminu do dnia 28 grudnia 2018r., wskazując, że dopiero w dniu 11 czerwca 2018 roku otrzymano decyzję Zarządu Dróg Wojewódzkich, natomiast dotąd nie otrzymano odpowiedzi z Urzędu Gminy na uzgodnienie przebiegu trasy po jego terenie. Jak wskazano, po otrzymaniu kompletu praw własnościowych wymagane będzie uzgodnienie dokumentacji z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w zakresie przejść poprzecznych przez istniejące cieki wodne.

(dowód: wniosek projektanta o aneks, k. 37)

W dniu 17 lipca 2018 roku powód zawarł z S. K. (1) aneks do umowy, przedłużając termin wykonania umowy do dnia 20 listopada 2018 roku.

(dowód: aneks nr (...) do umowy, k. 38)

Po przeanalizowaniu projektowanej trasy przyłącza kablowego Nadzór Wodny P. poinformował projektanta w dniu 6 lipca 2018 roku za pośrednictwem poczty elektronicznej o konieczności uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, wskazując, że planowane przejścia poprzeczne w rurze osłonowej przebiegają przez wody powierzchniowe. Jednocześnie wskazano, że Nadzór Wodny nie wyraża zgody na planowaną trasę kabla w obrębie działki nr (...) wzdłuż strugi ze względu na zbyt małą odległość od skarpy. Nadto, stwierdzono, że na projektowane przejście przez działkę nr (...) obręb W. należy uzyskać prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane w Państwowym Gospodarstwie (...) Zarząd Zlewni w G..

W dniu 11 lipca 2018 roku projektant zwrócił się do PGW (...) Zarząd Zlewni w G. o wydanie pozwolenia wodnoprawnego.

Pismem z dnia 9 lipca 2018 roku Biuro (...) – w imieniu powoda - zwróciło się do Zarządu Zlewni w G. o wyrażenie zgody na dysponowanie nieruchomością o nr 373 na cele budowlane w celu wykonania i umieszczenia przyłącza kablowego. Pismem z dnia 12 lipca 2018 roku Państwowe Gospodarstwo (...) przekazało wyżej wskazane pismo Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w G..

(dowód: wydruk korespondencji e – mailowej, pismo z dnia 9 lipca 2018r., pismo z dnia 12 lipca 2018r., pismo z dnia 11 lipca 2019r. [w:] dokumentacja PGW „Wody Polskie”, koperta k. 141)

Pismem z dnia 7 sierpnia 2018 roku powódka poinformowała pozwaną, że firma projektująca sieć elektroenergetyczną nie uzyskała dotąd wszystkich zgód właścicieli terenów, na których będą wykonywane roboty sieciowe, co jest niezbędne do wystąpienia o pozwolenie na budowę. Ze względu na powyższe powódka wskazała, że termin opracowania dokumentacji projektowo – wykonawczej ulega przedłużeniu o czas procedur projektowych na czas uzyskiwania stosownych zgód i porozumień.

(dowód: pismo powódki z dnia 7 sierpnia 2018r., k. 23)

Pismem z dnia 9 listopada 2018 roku projektant wystąpił o dalsze przedłużenie terminu do wykonania umowy do dnia 22 marca 2019 roku, uzasadniając to długim okresem oczekiwania na wydanie pozwolenia wodnoprawnego, przez co niemożliwe jest pozyskanie od Zarządu Zlewni prawa do dysponowania nieruchomością będącą ciekami wody płynącej. Nadto, jak wskazano w treści pisma, po otrzymaniu pozwolenia wodnoprawnego (...) będzie dążył do zawarcia służebności z powodem.

(dowód: wniosek projektanta o aneks, k. 39)

W dniu 21 listopada 2018 roku powód zawarł z S. K. (1) aneks do umowy, przedłużając termin wykonania umowy do dnia 22 marca 2019 roku.

(dowód: aneks nr (...) do umowy, k. 40)

Pismem z dnia 22 listopada 2018 roku powódka poinformowała pozwaną, że w związku z długim okresem oczekiwania na wydanie pozwolenia wodnoprawnego, które dotąd nie zostało wydane przez Zarząd Zlewni nie jest możliwe pozyskanie prawa do dysponowania nieruchomością na trasie o nr 373 będącej cieką wody płynącej, tym samym wstrzymano wydanie prawa do dysponowania gruntem. W związku z tym powódka wskazała, że termin realizacji przyłączenia uległ przesunięciu do dnia 23 września 2019 roku.

(dowód: pismo powódki z dnia 22 listopada 2018r., k. 24)

W dniu 28 lutego 2019 roku projektant po raz kolejny zwrócił się o przedłużenie terminu do wykonania umowy do dnia 26 lipca 2019 roku, wskazując, że w dalszym ciągu oczekuje na wydanie pozwolenia wodnoprawnego.

(dowód: wniosek projektanta o aneks, k. 41)

W dniu 20 marca 2019 roku powód zawarł z S. K. (1) aneks nr (...), przedłużając termin wykonania umowy do dnia 26 lipca 2019 roku.

(dowód: aneks nr (...) do umowy, k. 42)

W dniu 27 maja 2019 roku Dyrektor Zarządu Zlewni Państwowego Gospodarstwa (...) w G. udzielił powodowi pozwolenia wodnoprawnego na prowadzenie przez wody powierzchniowe płynące przewodem w rurze osłonowej tj. projektowanej linii kablowej nn-0,4 kV pod dnem S. M., S. (...) oraz rowu śródpolnego, dla zasilenia działek pozwanej. Decyzja stała się ostateczna z dniem 26 czerwca 2019 roku. Odpis decyzji został doręczony projektantowi w dniu 6 czerwca 2019 roku, zaś decyzja wraz ze stwierdzeniem jej ostateczności w dniu 8 lipca 2019 roku.

(dowód: pozwolenie wodnoprawne z dnia 27 maja 2019r. [w:] dokumentacja PGW Wody Polskie, koperta, k. 141)

Pismem z dnia 11 lipca 2019 roku Państwowe Gospodarstwo (...) poinformowało projektanta o przygotowaniu projektu umowy użytkowania części działki nr (...), obręb W. o powierzchni 12 m² z przeznaczeniem pod wykonanie rurociągu sieci kablowej elektroenergetycznej nn-0,4 kV w rurze osłonowej. W dniu 8 sierpnia 2019 roku powód odesłał podpisaną przez niego umowę użytkowania do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w G.. Zgodnie z podpisaną umową faktyczne objęcie wyżej wskazanego gruntu w użytkowanie miało nastąpić za protokołem zdawczo – odbiorczym. Protokół zdawczo – odbiorczy przekazania powodowi części wyżej wskazanej nieruchomości został podpisany w dniu 30 lipca 2019 roku.

(dowód: pismo z dnia 11 lipca 2019r., pismo z dnia 8 sierpnia 2019r., umowa użytkowania, protokół zdawczo – odbiorczy z dnia 30 lipca 2019r., pismo z dnia 16 sierpnia 2019r. [w:] dokumentacja PGW „Wody Polskie”, koperta k. 141)

W dniu 12 lipca 2019 roku projektant po raz ostatni zwrócił się o przedłużenie terminu wykonania umowy, wskazując, że pozwolenie wodnoprawne zostało wydane dopiero w dniu 27 maja 2019 roku, a w dniu 26 czerwca 2019 roku stało się ostateczne, nadto dopiero w dniu 12 lipca 2019 roku otrzymano projekt służebności przesyłu pomiędzy powodem a PGW (...).

(dowód: wniosek projektanta o aneks, k. 43)

W dniu 31 lipca 2019 roku powód zawarł z S. K. (1) aneks nr (...), przedłużając termin wykonania umowy do dnia 27 września 2019 roku.

(dowód: aneks nr (...) do umowy, k. 44)

W dniu 24 września 2019 roku powódka podpisała umowę z H. S. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) w L. na wykonanie robót budowlanych związanych z wykonaniem przyłącza kablowego do nieruchomości pozwanej. W przedmiotowej umowie termin realizacji przedmiotu umowy został ustalony na dzień 2 grudnia 2019 roku, przy czym wykonawca powinien zgłosić gotowość do odbioru robót budowlanych co najmniej 7 dni przed umownym terminem realizacji przedmiotu umowy.

(dowód: umowa nr (...), k. 26-27)

Wykonawca zlecił geodecie wytyczenie przebiegu linii w terenie. Wytyczenie geodezyjne miało miejsce w dniu 4 października 2019 roku. Po wykonaniu tych prac, wykonawca zgłosił powodowi, że:

- ułożenie kabla wzdłuż drogi wojewódzkiej zgodnie z projektowaną trasą spowoduje osunięcie istniejącego nasypu drogowego i uszkodzenie nawierzchni drogi (kabel należy ułożyć w rurze przepustowej i zastosować przepych sterowany lub zmienić trasę linii kablowej),
- w działce (...) (droga gminna) od zjazdu z drogi wojewódzkiej na odcinku około 150 m projektowana trasa kabla przebiega na dnie istniejącego rowu (należy zmienić trasę linii kablowej),
- w działce nr (...) na granicy z działką leśną nr (...) kabel zaprojektowany jest w obszarze zadrzewionym, a dokumentacja projektowa nie uwzględnia ułożenia kabla bez uszkodzenia drzew,
- w działce nr (...) (droga gminna) od zjazdu z drogi wojewódzkiej na odcinku około 25 m trasa kabla przebiega w dnie istniejącego rowu, co wymaga zmiany trasy linii kablowej.

(dowód: notatka służbowa z dnia 23 października 2019r., k. 28, raport o postępie realizacji prac, k. 29, zeznania świadka H. S., płyta CD k. 159)

Po zgłoszeniu powyższych uwag, D. P. w imieniu projektanta poinformował o dokonaniu zmiany trasy przebiegu kabla na działkach gminnych (przeniesiono ją poza rów w obrębie pasa drogowego) kwalifikując tę zmianę jako nieistotną, a także wskazał, że zgodnie z uzgodnieniami z Gminą na odcinku na którym występuje zadrzewienie kabel należy ułożyć zgodnie z projektem, w obrębie pasa drogowego równoległe do istniejących sieci teletechnicznych, kabel należy układać wzdłuż drogi w sposób nieograniczający budowy nawierzchni, z uwagi na brak oznaczeń geodezyjnych istniejących drzew w obrębie pasa drogowego, napotkane na trasie drzewa należy omijać w granicy działki drogowej i stosować rury osłonowe. Nadto, wskazano, że projekt został uzgodniony przez Zarząd Dróg Wojewódzkich bez uwag, a prace przy drodze wojewódzkiej należy dokonać przewiertem sterowanym, co stanowi nieistotną zmianę projektu.

(dowód: wydruk korespondencji e – mailowej, k. 33-33v, zeznania świadka H. S., płyta CD k. 159)

Pozwana pozytywnie zaopiniowała zmienioną trasę przebiegu linii energetycznej.

(dowód: wydruk korespondencji e – mailowej, k. 83)

W dniu 2 grudnia 2019 roku po zaznajomieniu się z istniejącą dokumentacją projektowo – kosztorysową wykonawca stwierdził konieczność wykonania robót zamiennych oraz dodatkowych nieujętych w dokumentacji projektowej i nieprzewidzianych przy sporządzeniu umowy w postaci ułożenia kabla w rurach osłonowych na odcinku 130 m i wykonania przewiertu sterowanego (...) 110 na odcinku 71 m. W związku z powyższym złożył wniosek o zawarcie aneksu do umowy, wydłużającego termin realizacji umowy do dnia 31 stycznia 2020 roku.

(dowód: wniosek o aneks, k. 27, protokół konieczności z dnia 2 grudnia 2019r., k. 30-31)

Wykonanie przewiertu sterowanego spowodowało zwiększenie kosztu wykonania przyłącza.

(dowód: zeznania świadka H. S., płyta CD k. 159)

W dniu 5 grudnia 2019 roku powód zawarł z wykonawcą aneks do umowy dotyczący zwiększenia wysokości wynagrodzenia wykonawcy w związku ze zwiększeniem zakresu prac objętych umową. Termin realizacji przedmiotu umowy wydłużono do dnia 31 stycznia 2020 roku.

(dowód: aneks do umowy z dnia 5 grudnia 2019r., k. 32, zeznania świadka H. S., płyta CD k. 159)

Pismem z dnia 4 grudnia 2019 roku powódka poinformowała pozwaną, że firma projektująca sieć elektroenergetyczną uzyskała już wszystkie zgody właścicieli terenów, na których będą wykonywane roboty sieciowe, a także o ogłoszeniu przetargu i wyborze wykonawcy. Jednocześnie, wskazała, że termin zakończenia inwestycji został określony na 15 lutego 2020 roku.

(dowód: pismo powódki z dnia 4 grudnia 2019r., k. 25)

Wykonawca skończył prace w grudniu 2019 roku. W dniu 18 grudnia 2019 roku została sporządzona mapa geodezyjna powykonawcza.

(dowód: zeznania świadka H. S., płyta CD k. 159)

W dniu 24 stycznia 2020 roku powód oraz wykonawca dokonali protokolarnego odbioru zadania inwestycyjnego w postaci przyłącza kablowego z ZK do nieruchomości pozwanej.

(dowód: protokół odbioru z dnia 24 stycznia 2020r., k. 45-46)

Następnie, powódka wystawiła na rzecz pozwanej fakturę nr (...) na kwotę 58.298,78 zł z terminem płatności do dnia 10 lutego 2020 roku.

(dowód: faktura nr (...), k. 47)

Pismem z dnia 27 stycznia 2020 roku powódka poinformowała pozwaną o odbiorze technicznym, konieczności dostarczenia „oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej pod rygorem naliczenia kary umownej. Do pisma załączono wyżej wskazaną fakturę.

(dowód: pismo powoda z dnia 27 stycznia 2020r., k. 71)

Pismem z dnia 20 lutego 2020 roku pozwana A. M. naliczyła powodowi karę umowną za zwłokę w wykonaniu umowy za okres 2 lat, 1 miesiąca i 24 dni w łącznej kwocie 91.529,08 zł i złożyła oświadczenie o potrąceniu tej wierzytelności z wierzytelnością powoda z tytułu faktury nr (...). Przedmiotowe pismo zostało doręczone powodowi w dniu 24 lutego 2020 roku.

(dowód: oświadczenie powódki z dnia 20 lutego 2020r., k. 52-52v)

Pozwana zgłosiła powodowi roszczenie o zapłatę odszkodowania z tytułu strat poniesionych w następstwie nieterminowego wykonania umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej. Pismem z dnia 30 kwietnia 2020 roku Towarzystwo (...) poinformował pozwaną o odmowie przyznania odszkodowania, wskazując, że szkoda nie stanowi następstwa niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez ubezpieczonego.

(dowód: pismo ubezpieczyciela z dnia 30 kwietnia 2020r., k. 78-81)

Pozwana wykonała przyłącze elektroenergetyczne na swojej nieruchomości. Z uwagi na brak podłączenia do sieci, w trakcie budowy ekipa budowlana korzystała z generatorów prądu. W grudniu 2019r pozwana połączyła instalację w domu z przyłączem.

(dowód: zeznania świadka K. M., płyta CD k. 153, przesłuchanie pozwanej A. M., płyta CD k. 164; pismo pozwanej z dnia 4.07.2023r k. 447v)

Wykonanie umowy powód rozpoczął w dniu 22 września 2017 roku, a zakończył w dniu 24 stycznia 2020 roku tj. w dacie dokonania odbioru końcowego. Umowa o przyłączenie została wykonana przez powoda w sposób prawidłowy i z zachowaniem należytej staranności, a opóźnienia w realizacji umowy były spowodowane przyczynami niezawinionymi przez powoda i podmioty realizujące na jej zlecenie dokumentację projektową i roboty budowlane związane z wybudowaniem przyłącza. Każdorazowe przesunięcie terminu następowało ze względu na obiektywne, zewnętrzne przeszkody, w większości sprowadzające się do niemożności uzyskania zgód osób trzecich na przebieg fragmentu podziemnego kabla elektroenergetycznego. Na dzień 14 listopada 2019 roku dokumentacja projektowa była sporządzona w sposób niekompletny, lecz nie posiadała wad istotnych, które uniemożliwiłyby wykonawcy rozpoczęcie i realizację robót budowlanych. Wszelkie problemy techniczne zgłaszane przez wykonawcę robót budowlanych mogły być rozwiązywane przez projektanta w trakcie sprawowanego nadzoru autorskiego. Opłata za przyłączenie została wyliczona przez powoda prawidłowo, zgodnie z umową i taryfą operatora i wynosi 58.298,78 zł brutto.

(dowód: pisemna opinia biegłego sądowego z zakresu elektroenergetyki M. H., k. 183-225 wraz z pisemną opinią uzupełniającą, k. 356-402 oraz ustną opinią uzupełniającą, płyta CD k. 443)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, dowodu z zeznań świadków S. K. (1), H. S. i K. M., dowodu z przesłuchania pozwanej oraz dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu elektroenergetyki.

Oceniając zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy Sąd nie dopatrywał się żadnych podstaw do kwestionowania prawdziwości i wiarygodności wymienionych powyżej dowodów z dokumentów prywatnych w postaci korespondencji stron, umów, aneksów, czy protokołów odbiorczych poszczególnych robót. Podkreślić należy, iż wyżej wskazane dokumenty nie noszą żadnych znamion podrobienia, przerobienia ani żadnej innej ingerencji. Poza tym żadna ze stron nie zaprzeczyła, iż osoby podpisane pod wyżej wskazanymi pismami nie złożyły oświadczeń w nich zawartych. W ramach swobodnej oceny dowodów Sąd uznał, że wymienione powyżej dokumenty prywatne przedstawiają faktyczną treść stosunku prawnego zawartego przez strony, a także rzeczywisty przebieg realizacji umowy.

Natomiast, jeśli chodzi o ocenę osobowego materiału dowodowego, to wskazać należy, że niewiele do sprawy wniosły zeznania świadka S. K. (2), która nie zajmowała się osobiście sporządzaniem projektu przełącza elektroenergetycznego do nieruchomości pozwanej i nie miała wiedzy co do przebiegu realizacji umowy. Natomiast, za w pełni wiarygodne należało uznać zeznania świadka H. S.. W ocenie Sądu zeznania świadka były szczere, wewnętrznie spójne i niesprzeczne z żadnymi innymi dowodami, które Sąd uznał za niewątpliwie wiarygodne. Podkreślić należy, iż świadek – na podstawie umowy zawartej z powodem – jako podwykonawca realizował prace budowlane związane z wykonaniem przyłącza kablowego do nieruchomości pozwanej i w ocenie Sądu w sposób zgodny z prawdą zrelacjonował przebieg prac, w tym również wskazał na problemy, jakie ujawniły się po wytyczeniu geodezyjnym, co wymagało zmian projektu. Zeznania świadka w powyższym zakresie znajdują potwierdzenie w obszernej dokumentacji przedłożonej do akt sprawy przez strony oraz wezwane osoby trzecie.

Dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd oparł się także na zeznaniach świadka K. M. oraz pozwanej A. M.. Zważyć należy, iż odnośnie daty złożenia wniosku o wydanie warunków przyłączenia, okoliczności zawarcia umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej powoda, przebiegu realizacji umowy, czy też okoliczności złożenia przez pozwaną oświadczenia o naliczeniu kar umownych i potrąceniu tej wierzytelności z wierzytelnością powoda oraz sposobu wyliczenia kar umownych zeznania wymienionych osób nie budzą większych zastrzeżeń, albowiem korelują z treścią przedłożonych dokumentów. Natomiast Sąd nie dał wiary zeznaniom K. M. co do tego, że w przesłanej pozwanej korespondencji powód nie wskazywał przyczyn opóźnienia. Jak bowiem wynika z przedłożonej do akt sprawy korespondencji powód każdorazowo wskazywał, jakie przyczyny legły u podstaw przedłużenia terminu realizacji

umowy, a także podawał nowy termin. Nadto, wobec opinii biegłego, nie sposób przyznać waloru wiarygodności zeznaniom pozwanej co do nienależytego wykonania zobowiązania przez powoda.

Ostatecznie, po uzupełnieniu, za wiarygodny i przydatny do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy dowód Sąd uznał opinię biegłego sądowego M. H.. Zważyć bowiem należy, iż przedmiotowa opinia została sporządzona przez osobę posiadającą odpowiednią wiedzę fachową z dziedziny elektroenergetyki, jest jasna, kompletna i zrozumiała. Biegły M. H. szczegółowo przeanalizował przebieg procesu związanego z wykonaniem spornego przyłącza kablowego, poczynawszy od złożenia wniosku o wydanie warunków przyłączenia pod kątem obowiązujących wymogów i procedur związanych z projektowaniem i wykonaniem tego typu inwestycji. Wszystkie wnioski odnośnie przyczyn opóźnienia, czy też należytego wykonania zobowiązania zostały przez biegłego należycie umotywowane, a tok rozumowania biegłego nie budzi wątpliwości Sądu w świetle zasad logicznego rozumowania, wiedzy powszechnej czy doświadczenia życiowego. Nadto, w opiniach uzupełniających biegły w sposób rzeczowy i przekonujący odniósł się do wszystkich zarzutów pozwanej i w konsekwencji obronił opinię, o czym mowa będzie w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

W niniejszej sprawie powódka dochodziła od pozwanej zapłaty opłaty za przyłączenie na podstawie umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej wraz ze skapitalizowanymi odsetkami za opóźnienie. Podstawę prawną powództwa stanowił przepis art. 7 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r. poz. 1385 ze zm.). Wedle ust. 1 przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii jest obowiązane do zawarcia umowy o przyłączenie do sieci z podmiotami ubiegającymi się o przyłączenie do sieci, na zasadzie równoprawnego traktowania i przyłączenia, w pierwszej kolejności, instalacji odnawialnego źródła energii, jeżeli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci i dostarczania tych paliw lub energii, a żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci i odbioru, przy czym w przypadku przyłączenia źródła lub magazynu energii elektrycznej, moc przyłączeniowa tego źródła lub magazynu energii elektrycznej może być mniejsza lub równa jego mocy zainstalowanej elektrycznej. Z kolei, w myśl ust. 2 umowa o przyłączenie do sieci powinna zawierać co najmniej postanowienia określające: termin realizacji przyłączenia, wysokość opłaty za przyłączenie, miejsce rozgraniczenia własności sieci przedsiębiorstwa energetycznego i instalacji podmiotu przyłączanego, zakres robót niezbędnych przy realizacji przyłączenia, wymagania dotyczące lokalizacji układu pomiarowo-rozliczeniowego i jego parametrów, harmonogram przyłączenia, warunki udostępnienia przedsiębiorstwu energetycznemu nieruchomości należącej do podmiotu przyłączanego w celu budowy lub rozbudowy sieci niezbędnej do realizacji przyłączenia, przewidywany termin zawarcia umowy, na podstawie której nastąpi dostarczanie paliw gazowych lub energii, ilości paliw gazowych lub energii przewidzianych do odbioru, moc przyłączeniową, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonego w umowie, oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania.

Przechodząc do szczegółowych rozważań wskazać należy, że strona pozwana zakwestionowała powództwo, podnosząc, że powód nie dochował należytej staranności przy wykonywaniu zobowiązania, nieprawidłowo wyliczył wysokość opłaty za przyłączenie, a także dopuścił się znacznej zwłoki w realizacji umowy, w związku z czym pozwana skorzystała z przysługującego jej uprawnienia i naliczyła kary umowne w kwocie 91.529,08 zł, a następnie złożyła oświadczenie o potrąceniu tej wierzytelności z wierzytelnością powoda stwierdzoną fakturą nr (...) z tytułu opłaty przyłączeniowej. Jako podstawę naliczenia kary umownej pozwana wskazała § 7 ust. 1 umowy, który stanowi, że w razie zwłoki operatora w dotrzymaniu realizacji przyłączenia podmiot przyłączany był uprawniony do żądania od operatora zapłaty kary umownej w wysokości 0,2 % szacowanej opłaty za przyłączenie, za każdy dzień zwłoki w dotrzymaniu tego terminu, w okresie obowiązywania umowy, nie więcej jednak niż dwukrotność kwoty szacowanej opłaty za przyłączenie. Na wstępie należy wskazać, że zgodnie z art. 203¹ § 1 pkt 1 k.p.c. podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność ta jest niesporna, stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu, orzeczeniem sądu polubownego, ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym, zatwierdzoną przez sąd ugodą zawartą przed mediatorem, lub uprawdopodobniona dokumentem potwierdzającym jej uznanie przez powoda. W rozpatrywanym przypadku niewątpliwie wierzytelność pozwanej wynikała z tego samego stosunku prawnego, co wierzytelność powoda tj. z umowy o wykonanie przyłączenia

do sieci, a więc zarzut potrącenia mógł być skutecznie podniesiony w niniejszym postępowaniu. Kwestią sporną pozostawało jednak, czy wierzytelność pozwanej z tytułu kary umownej istnieje, tj. czy zostały spełnione wskazane w umowie przesłanki umożliwiające naliczenie kary umownej.

W związku z powyższym rozstrzygnięcie niniejszego sporu zależało przede wszystkim od rozważania, czy powód w istocie dopuścił się zwłoki w spełnieniu świadczenia, a tym samym, czy pozwanej należała się kara umowna stosownie do § 7 ust. 1 umowy. Zgodnie z art. 476 k.c. dłużnik dopuszcza się zwłoki, gdy nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Nie dotyczy to wypadku, gdy opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zważyć należy, iż wyżej wskazany przepis kreuje domniemanie prawne, że dłużnik jest odpowiedzialny za opóźnienie. To bowiem na dłużniku ciąży obowiązek wykazania, iż nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie. Dopiero skuteczne przeprowadzenie takiego dowodu wyłączać będzie jego odpowiedzialność za zwłokę. Zwłokę więc domniemywa się. Jest to domniemanie wzruszalne. Wierzyciel musi więc jedynie udowodnić fakt zaistnienia opóźnienia, dłużnik zaś musi wykazać, że za to opóźnienie nie ponosi odpowiedzialności (zob. wyrok SN z 22 września 2011r., V CSK 427/10, L.; wyrok SA w Katowicach z 29 września 2010r., V ACa 208/10, niepublikowany). W przypadku nieterminowego wykonania umowy dłużnik winien wykazać, że przekroczenie terminu wykonania umowy nastąpiło z przyczyn, za które nie ponosi on odpowiedzialności, a nadto, jaki wpływ miały te przyczyny na usprawiedliwione przekroczenie terminu wykonania umowy, czyli zakres usprawiedliwionego przekroczenia terminu (zob. wyrok SA w Białymstoku z 26 lutego 2014r., I ACa 762/13, L.; wyroki SN: z 4 lutego 2011r., III CSK 161/10, L.; z 22 września 2011r., V CSK 427/10, L. z 8 lutego 2013r., IV CSK 299/12, L.; wyrok SA w Katowicach z 27 maja 2008r., V ACa 175/08, L.).

Termin spełnienia świadczenia przez powoda został określony w § 3 ust. 2 umowy. Zgodnie z tym postanowieniem umownym powód był zobowiązany do budowy przyłącza oraz rozbudowy sieci w sposób uwzględniający warunki przyłączenia w terminie 14 miesięcy, licząc od dnia zawarcia umowy, tj. w tym terminie powinien był dokonać odbioru technicznego. Zważywszy, iż umowa została zawarta w dniu 11 lipca 2017 roku, termin ten winien upłynąć w dniu 11 września 2018 roku. Tymczasem, jak wskazał biegły, powód ostatecznie zakończył realizację umowy dopiero w dniu 24 stycznia 2020 roku wraz z dokonaniem odbioru końcowego przyłącza elektroenergetycznego. Niewątpliwie zatem powód nie wykonał umowy w umówionym terminie. Rozważając charakter i przyczyny opóźnienia, na wstępie należy zauważyć, że zasadniczo na zakres odpowiedzialności powoda nie miał wpływu fakt realizacji umowy za pomocą podwykonawców. Zgodnie bowiem z art. 4 ust. 2 umowy powód odpowiadał za działania i zaniechania podwykonawców jak za własne. Zdaniem Sądu ustalenie tego, czy opóźnienie powoda w realizacji umowy było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi czy też było skutkiem zawinionego działania bądź zaniechania powoda wymagało wiadomości specjalnych. Z tego względu z urzędu Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu elektroenergetyki. W sporządzonej opinii biegły M. H. jednoznacznie wskazał, że powód nie ponosi winy za opóźnienie w realizacji umowy. Strona pozwana kwestionowała opinię biegłego w powyższym zakresie, jednak w kolejnych opiniach uzupełniających biegły zdołał obronić swoje stanowisko. Pierwszy z zarzutów pozwanej dotyczył daty zawarcia umowy. Pozwana bowiem wskazywała, że podpisany przez nią egzemplarz umowy odesłała powodowi na przełomie marca/kwietnia 2017 roku, natomiast egzemplarz podpisany przez powoda otrzymała dopiero w lipcu 2017 roku. Jednocześnie podnosiła, że już rok wcześniej składała wniosek o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej powoda i otrzymała wówczas warunki przyłączenia do sieci o analogicznej treści co warunki z dnia 20 kwietnia 2017 roku. W niniejszym przypadku nie przedstawiono żadnych dowodów, które wskazywałyby, że umowa została zawarta w innej dacie aniżeli wskazana w umowie. Podkreślić należy, że do zawarcia umowy nie wystarcza podpis jednej strony, lecz konieczne są zgodne oświadczenia obu stron. Ponadto, co istotne, zgodnie z treścią art. 7 Prawa energetycznego obowiązek operatora zawarcia umowy o przyłączenie do sieci powstaje, gdy podmiot przyłączany spełnia kumulatywnie warunki:

- 1) zaistnienie technicznych warunków przyłączenia;
- 2) zaistnienie ekonomicznych warunków przyłączenia;
- 3) spełnienie przez podmiot żądający zawarcia umowy o przyłączenie, warunków przyłączenia do sieci i odbioru.

W świetle przepisów przed podpisaniem umowy konieczne było wydanie warunków przyłączenia, co w niniejszym przypadku nastąpiło w dniu 20 kwietnia 2017 roku. Bez znaczenia pozostaje fakt, że rok wcześniej na wniosek pozwanej powód już wydał warunki przyłączenia o analogicznej treści. Każdorazowy wniosek wymaga bowiem odrębnego rozpatrzenia i przeprowadzenia analizy, gdyż w międzyczasie może dojść do zmiany okoliczności faktycznych. Jak wyjaśnił biegły w każdym przypadku konieczne jest szczegółowe sprawdzenie wydanych warunków przyłączenia. Nadto, czas rozpatrzenia wniosków jest dość odległy z uwagi na dużą ilość składanych wniosków przez aplikujących o przyłączenie do sieci powoda. Zdaniem biegłego rozpoznanie wniosku w ciągu 3,5 miesiąca nastąpiło czasie uwzględniającym realne możliwości powoda. Biegły nie dopatrzyl się zwłoki powoda w okresie pomiędzy zawarciem umowy a podpisaniem umowy z projektantem. W ocenie biegłego okres dwóch miesięcy, jaki upłynął od zawarcia umowy (11 lipca 2017 roku) był niezbędny do znalezienia projektanta branżowego, przeprowadzenia postępowania w przedmiocie udzielenia zamówienia publicznego oraz podpisania umowy z wyłonionym projektantem. Kolejną kwestią była ocena postępowania projektanta, za którego działania i zaniechania – jak wskazano powyżej – powód ponosił odpowiedzialność. Strona pozwana głównie w postępowaniu projektanta upatrywała przyczyn zwłoki. Zdaniem pozwanej projektant winien był dokonać wizji lokalnej terenu przez który miało przebiegać przyłącze, winien wystąpić o wydanie pozwolenia wodnoprawnego w najwcześniejszym możliwym terminie, a nie dopiero po upływie roku od rozpoczęcia prac nad projektem. Dalej, pozwana wskazywała, że projektant złożył wnioski obciążone brakami formalnymi, co spowodowało przedłużenie terminu na udzielenie zgody przez dyrektora Zarządu Zlewni. Wątpliwości pozwanej wzbudził również fakt niezyskania zgody od państwa Z., gdyż nie wiadomo, czy przyczyną opóźnienia była wyraźna odmowa czy też nieodesłanie przez nich korespondencji. W świetle wyjaśnień biegłego zarzuty pozwanej były nieuzasadnione. Na wstępie należy zauważyć, że w umowie z dnia 22 września 2017 roku termin sporządzenia dokumentacji został określony na dzień 5 marca 2018 roku. Bezsprzecznie było, że w tym terminie dokumentacja projektowa nie została sporządzona, lecz umowa była kilkakrotnie aneksowana i termin zakończenia prac projektowych był przedłużany. Jak stwierdził biegły nie nastąpiło to jednak z przyczyn zawinionych przez powoda bądź projektanta. Przede wszystkim – zdaniem biegłego – na opóźnienie nie miało wpływu zaniechanie przeprowadzenia wizji lokalnej na trasie przebiegu planowanego przyłącza, gdyż stwierdzenie występowania przeszkód terenowych możliwe było do ustalenia dopiero po wytyczeniu geodezyjnym trasy projektowanej infrastruktury. Na rozprawie biegły stwierdził, że sama wizja lokalna bez przeprowadzenia uzgodnień nie rozwiązałyby problemów, jakie wystąpiły w rozpatrywanym przypadku. Biegły zwrócił również uwagę, że dopiero w dniu 1 marca 2018 roku biuro projektowe pozyskiwało mapę do celów projektowych, gdyż wcześniej geodeta nie mógł uzyskać uwierzytelnienia mapy z uwagi na przebieg granic (ponad kilometrowa trasa biegła przez pola, bez określonych dróg i prawnie ustalonych granic). Z kolei, do czasu uzyskania mapy projektant nie mógł rozpocząć projektowania przebiegu trasy przyłącza kablowego. Nadto, należy mieć na względzie, iż obwód 500, z którego miało nastąpić przyłączenie nie był naniesiony do zasobów geodezyjnych powykonawczo, co możliwe było do stwierdzenia dopiero po otrzymaniu mapy. Bez pozyskania mapy do celów projektowych nie było również możliwe uzgodnienie dokumentacji projektowej gdyż docelowa trasa przebiegu linii kablowej musi zostać naniesiona na mapę. Brak mapy zatem stanowił przeszkodę do wystąpienia o konieczne zgody oraz pozwolenia. Z treści pisma powoda z dnia 10 kwietnia 2018 roku wynika, że przeszkodę do przeprowadzenia przyłącza stanowiła także odmowa użytkowników wieczystych działki (...) p. Z. na wymianę złącza kablowego nr Z-501 oraz wyprowadzenie obwodu z tego złącza na działkę nr (...). Pozwana nie wykazała, że przyczyna opóźnienia wymieniona w wyżej wskazanym piśmie nie była prawdziwa, np. wnosząc o przesłuchanie w charakterze świadków państwa Z.. Odmowa użytkowników działki, przez którą przebiegać miała trasa przyłącza także nie stanowi okoliczności, za którą powód bądź projektant ponosi odpowiedzialność. W związku z czym projektant był zmuszony wystąpić o zmianę warunków przyłączenia, zmieniając miejsce podłączenia do sieci z przyłącza kablowego z istniejącej stacji transformatorowej T- (...) do złącza w granicy działki zasilanej. Jak wynika z wniosku projektanta o zawarcie aneksu o nowe warunki przyłączenia wystąpiono najpóźniej w dacie uzyskania mapy do celów geodezyjnych, tj. w dniu 1 marca 2018 roku (k. 35). Zaktualizowane warunki przyłączenia do sieci zostały wydane w dniu 16 maja 2018 roku. Dopiero posiadając mapę geodezyjną do celów projektowych oraz zmienione warunki przyłączenia projektant mógł przystąpić do uzgodnienia trasy przebiegu przyłącza. Jak wynika z zebranej dokumentacji, w dniu 30 maja 2018 roku projektant zwrócił się do Urzędu Gminy oraz do Zarządu Dróg Wojewódzkich o uzgodnienie przebiegu trasy przyłącza kablowego po należących

do wyżej wskazanych podmiotów nieruchomościach. W dniu 6 lipca 2018 roku Nadzór Wodny P. poinformował projektanta o konieczności uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, gdyż planowane przejścia poprzeczne w rurze osłonowej przebiegają przez wody powierzchniowe. Jednocześnie wskazano, że Nadzór Wodny nie wyraża zgody na planowaną trasę kabla w obrębie działki nr (...) wzdłuż strugi ze względu na zbyt małą odległość od skarpy. Nadto, stwierdzono, że na projektowane przejście przez działkę nr (...) obręb W. należy uzyskać prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane w Państwowym Gospodarstwie (...) Zarząd Zlewni w G.. W związku z powyższym w dniu 9 lipca 2018 roku projektant – w imieniu powoda - zwrócił się do PGW (...) Zarządu Zlewni w G. o wyrażenie zgody na dysponowanie nieruchomością o nr 373 na cele budowlane w celu wykonania i umieszczenia przyłącza kablowego (w dniu 12 lipca 2018 roku wyżej wskazane pismo zostało przekazane Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w G.), zaś w dniu 11 lipca 2018 roku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego. Rozpatrzenie wniosku o wyrażenie zgody na dysponowanie nieruchomością zostało wstrzymane do czasu wydania pozwolenia wodnoprawnego. Jak stwierdził biegły, bez uzyskania pozwolenia wodnoprawnego oraz prawa do dysponowania nieruchomością niemożliwe było zakończenie prac projektowych. Czas trwania postępowania administracyjnego o wydanie pozwolenia wodnoprawnego był niezależny od powoda oraz od projektanta. Decyzja o udzieleniu powodowi pozwolenia wodnoprawnego została wydana przez dyrektora Zarządu Zlewni w G. dopiero w dniu 27 maja 2019 roku. Jednak, aby uzyskać prawo do dysponowania nieruchomością decyzja musiała stać się ostateczna. Nastąpiło to w dniu 26 czerwca 2019 roku, zaś decyzja ze wzmianką o ostateczności została projektantowi doręczona w dniu 8 lipca 2019 roku. Niezwłocznie, bo już w dniu 11 lipca 2019 roku, Państwowe Gospodarstwo (...) sporządziło projekt umowy użytkowania części działki nr (...), obręb W. o powierzchni 12 m² z przeznaczeniem pod wykonanie rurociągu sieci kablowej elektroenergetycznej nn-0,4 kV w rurze osłonowej i przesłało go powodowi. W dniu 8 sierpnia 2019 roku powód odesłał podpisaną przez niego umowę użytkowania do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w G.. W dniu 30 lipca 2019 roku został natomiast podpisany protokół zdawczo – odbiorczy przekazania powodowi części wyżej wskazanej nieruchomości. Z powyższego zatem wynika, że przyczyną znacznego opóźnienia w realizacji umowy był długi okres oczekiwania na mapę geodezyjną do celów projektowych, zgody właścicieli terenów sąsiednich przez które miała przebiegać trasa przyłącza, a także na uzgodnienia osób trzecich. Należy przy tym zauważyć, że w § 4 ust. 8 umowy przewidziano możliwość przedłużenia terminu realizacji przyłączenia w przypadku zaistnienia okoliczności niezależnych od którejkolwiek ze stron powodujących niemożność, przy zachowaniu należytej staranności, dotrzymania terminu realizacji przyłączenia, w szczególności w przypadku braku zgody osoby trzeciej na rozbudowę sieci lub budowę przyłącza – o okres od uzyskania przez operatora informacji o braku zgody osoby trzeciej do czasu uzyskania tej zgody, a także w przypadku przekroczenia przez właściwy organ ustawowego terminu zakończenia procedury administracyjnej związanej z budową przyłącza lub rozbudową sieci – o czas przekroczenia ustawowych terminów. Zdaniem biegłego, nawet w przypadku przeprowadzenia przez projektanta wizji lokalnej i tak byłby on zobowiązany do uzyskania zgód w celu uzgodnienia dokumentacji projektowej, co znacznie wydłużyło termin wykonania przyłącza. Niedokonanie wizji lokalnej nie było zatem znaczącą przyczyną opóźnienia kompletnej dokumentacji projektowej.

Nadto, zarzut dotyczący zwłoki powoda w realizacji umowy pozwana uzasadniała koniecznością zmiany projektu w związku ze stwierdzeniem przez wykonawcę błędów projektowych. W świetle opinii biegłego przedmiotowy zarzut należało uznać za chybiony. Jak wynika z treści e – maila projektanta z dnia 4 listopada 2019 roku wszystkie zmiany wprowadzone w projekcie miały charakter nieistotny w rozumieniu art. 36a ustawy z dnia 7 lipca 1994r. – Prawo budowlane. W związku z tym nie wymagały powtórzenia całej procedury administracyjnej. Jak podniósł biegły na dzień 14 listopada 2019 roku dokumentacja projektowa była sporządzona w sposób niekompletny, lecz nie posiadała wad istotnych, które uniemożliwiałyby wykonawcy rozpoczęcie i realizację robót budowlanych. Wszelkie problemy techniczne zgłaszane przez wykonawcę robót budowlanych mogły być rozwiązywane przez projektanta w trakcie sprawowanego nadzoru autorskiego. W taki też sposób zostały rozwiązane w niniejszym przypadku. W świetle opinii biegłego należało uznać, że zmiana projektu w trakcie realizacji robót budowlanych stanowiła normalną okoliczność, jaka występuje przy realizacji projektów budowlanych. Taki bowiem jest sens sprawowania nadzoru autorskiego przez projektanta, który ma obowiązek rozwiązywania problemów, które ujawnią się w trakcie realizacji projektu. Nieuzasadnione są również zarzuty pozwanej odnośnie niedochowania przez projektanta warunków formalnych składanych przez niego wniosków o uzgodnienie, co miało wydłużyć czas trwania postępowań administracyjnych. Na

podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy Sąd nie stwierdził, aby projektant składał wnioski niekompletne i był wzywany do ich uzupełnienia. W tym zakresie takich braków również nie dopatrył się biegły.

Ponadto, w świetle opinii biegłego nie ma podstaw do stwierdzenia zwłoki w działaniach wykonawcy. Zważyć należy, iż pozwana upatrywała błędu po stronie wykonawcy, w tym, że w połowie stycznia 2020 roku poprawiał położenie kabla na działce należącej do M. P.. Poza zeznaniami pozwanej nie ma żadnych innych dowodów, które świadczyłyby o tym, że pierwotnie przyłączy zostało położone nieprawidłowo, ani też jaka była ewentualna przyczyna prac poprawkowych.

Pozwana wskazała również, że przez opóźnienie powoda w realizacji umowy do chwili obecnej nie może korzystać z energii elektrycznej z sieci powoda. Biegły wskazał, że nieprzyłączenie nieruchomości pozwanej do sieci powoda nastąpiło z uwagi na nie dopełnienie przez pozwaną wymagań formalno-prawnych do przyłączenia. Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z § 3 ust. 1 umowy stron do obowiązków umownych pozwanej należało m.in. dostarczenie operatorowi oświadczenia o stanie technicznym instalacji przyłączanej na formularzu oznaczonym jako „wzór oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej”, stanowiącym załącznik do umowy, stwierdzającego jej wykonanie zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami wiedzy technicznej oraz jej gotowość do załączenia pod napięcie w terminie 14 dni od zakończenia prac budowlano – montażowych związanych z realizacją instalacji przyłączanej. O powyższym obowiązku pozwana została pouczona m.in. pismem z dnia 11 lipca 2017 roku. W przedmiotowym piśmie wskazano, że wydanie „oświadczenia o wykonaniu przyłączenia” będzie możliwe dopiero po m.in. przedłożeniu „oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej”. Jak zauważył biegły do 24 lutego 2020r. pozwana nie złożyła oświadczenia o gotowości instalacji przyłączenia, co może świadczyć o braku gotowości instalacji elektrycznej w obiekcie (tj. niewykonaniu wewnętrznej linii zasilającej (...) odbiorcy od złącza kablowego do rozdzielnicy głównej budynku oraz wewnętrznej instalacji elektrycznej w budynku) od miejsca dostarczenia energii elektrycznej (do złącza kablowo pomiarowego ZK), do przyłącza do sieci elektroenergetycznej powoda, co zdaniem biegłego oznacza, że wydłużony termin wykonania przyłącza nie miał wpływu na brak dostępu do energii elektrycznej z sieci powoda. Odnosząc się do opinii, pozwana podnosiła, że nie miała wiedzy w którym miejscu działki zostanie postawiona skrzynka elektryczna, więc nie miała możliwości wykonania przyłącza z domu i złożenia oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej. Jak wskazał biegły miejsce dostarczania energii zostało określone w warunkach przyłączenia, gdzie wskazano, że ma znajdować się w kablowej rozdzielnicy szafowej zintegrowanej z układem pomiarowo – rozdzielczym tj. w złączu kablowym ZK, która miała być umiejscowiona na granicy działki wg projektu. Wedle biegłego pozwana nie musiała znać docelowej trasy przebiegu przyłącza kablowego i w związku z tym nie musiała czekać na wykonanie zobowiązania przez powoda, albowiem wybudowane później przyłączy zostałyby przez powoda doprowadzone do miejsca posadowienia złącza kablowego w granicy działki. W związku z powyższym przyczyną nie zawarcia z pozwaną umowy kompleksowej było niewywiązanie się przez nią z obowiązków wynikających z umowy z dnia 11 lipca 2017 roku, w szczególności niedostarczenia oświadczenia o gotowości instalacji przyłączanej.

Nie sposób również podzielić argumentacji pozwanej, że nie była informowana przez powoda o przyczynach opóźnienia. Każdorazowo po przedłużeniu projektantowi terminu do sporządzenia dokumentacji projektowej powód kierował do pozwanej pismo z wyjaśnieniami. I tak, w piśmie z dnia 10 kwietnia 2018 roku jako przyczynę opóźnienia powód wskazał na odmowę w fazie prac projektowych na budowę przyłącza z istniejącego złącza kablowego zlokalizowanego na działce nr (...) oraz konieczność zmiany trasy przebiegu przyłącza. W piśmie z dnia 7 sierpnia 2018 roku wskazał, że firma projektująca sieć elektroenergetyczną nie uzyskała wszystkich zgód właścicieli terenów, na których będą wykonywane roboty sieciowe, co jest niezbędne do wystąpienia o pozwolenie na budowę oraz wskazał, że termin opracowania dokumentacji projektowo – wykonawczej ulega przedłużeniu o czas procedur projektowych na czas uzyskiwania stosownych zgód i porozumień. Natomiast, pismem z dnia 22 listopada 2018 roku powódka poinformowała pozwaną, że w związku z długim okresem oczekiwania na wydanie pozwolenia wodnoprawnego nie jest możliwe pozyskanie prawa do dysponowania nieruchomością na trasie o nr 373 będącej cieką wody płynącej, tym samym wstrzymano wydanie prawa do dysponowania gruntem. W związku z tym powódka wskazała, że termin realizacji przyłączenia uległ przesunięciu do dnia 23 września 2019 roku. Wreszcie pismem z dnia 4 grudnia 2019 roku powódka poinformowała pozwaną, że firma projektująca sieć elektroenergetyczną uzyskała już wszystkie zgody właścicieli terenów, na których będą wykonywane roboty sieciowe, a także poinformowała o ogłoszeniu przetargu i

wyborze wykonawcy. Jednocześnie, powódka wskazała, że termin zakończenia inwestycji został określony na 15 lutego 2020 roku. W przedmiotowych pismach zostały wskazane faktyczne przyczyny opóźnienia.

Reasumując należy wskazać, że umowa o przyłączenie została wykonana przez powoda w sposób prawidłowy i z zachowaniem należytej staranności, a opóźnienia w realizacji umowy były spowodowane przyczynami niezawinionymi przez powoda i podmioty realizujące na jej zlecenie dokumentację projektową i roboty budowlane związane z wybudowaniem przyłącza. Każdorazowe przesunięcia terminu następowało ze względu na obiektywne, zewnętrzne przeszkody, w większości sprowadzające się do niemożności uzyskania zgód osób trzecich na przebieg fragmentu podziemnego kabla elektroenergetycznego. Tym samym strona powodowa zdołała skutecznie obalić wynikające z art. 462 k.c. domniemanie prawne i wykazała, że opóźnienie wynika z okoliczności, za jakie nie ponosi odpowiedzialności. Skoro zatem powód nie dopuścił się zwłoki w realizacji umowy, to brak było podstaw do naliczania kar umownych. Jak wskazuje się w orzecznictwie pozwanego, który powołuje się na umorzenie dochodzonej przez powoda wierzytelności wskutek złożenia przez niego oświadczenia o potrąceniu, obciąża, zgodnie z art. 6 k.c., ciężar dowodu okoliczności świadczących o powstaniu i wysokości wierzytelności wobec powoda, zgłoszonej do potrącenia z wierzytelnością dochodzoną w pozwie. Podniesienie zarzutu potrącenia wiąże się zatem z obowiązkiem wykazania wierzytelności oraz jej wysokości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2023 r., I CSK 2189/22, L.). W niniejszej sprawie pozwana nie zdołała wykazać, że przysługuje jej jakakolwiek wierzytelność z tytułu kar umownych, stąd zarzut potrącenia należało uznać za chybiony.

W dalszej kolejności należy wskazać, że pozwana podnosiła, że treść umowy została jej jednostronnie narzucona przez powoda i nie miała innego wyjścia niż jej podpisanie. W ocenie Sądu nie ma podstaw do stwierdzenia, że postanowienia umowne stanowią klauzule abuzywne. Zgodnie z treścią art. 385¹ §1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zdaniem Sądu w odniesieniu do postanowień dotyczących przedłużenia terminu realizacji umowy, czy też obowiązków stron nie sposób dopatrzeć się sprzeczności z dobrymi obyczajami. Przyjęty w umowie sposób ukształtowania stosunku prawnego w tym zakresie nie odbiega od modelu ustawowego, albowiem dłużnik co do zasady ponosi odpowiedzialność jedynie za zawinione zaniechanie. Jak natomiast wynika z opinii biegłego w niniejszym przypadku opóźnienie było następstwem okoliczności, które były przez powoda niezawinione. Nadto, zastrzeżenie kar umownych w przypadku zwłoki, a nie zwykłego opóźnienia, nie stanowi naruszenia zasady lojalności kontraktowej. Jest to normalny zabieg stosowany w obrocie, również w stosunkach z konsumentami. Z kolei, taryfa – według której była wyliczana opłata – została zatwierdzona przez organ państwowy tj. prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

Nie ma również żadnych podstaw, aby uznać, że opłata za przyłączenie została naliczona w sposób nieprawidłowy. Jak bowiem wskazał biegły opłata w kwocie 58.298,78 zł brutto została wyliczona przez powoda zgodnie z umową i taryfą operatora. Zgodnie z umową pozwana została zaliczona do V grupy taryfowej, stąd zgodnie z taryfą operatora opłata stanowiła iloczyn stawki opłaty za przyłączenie kablowe w wysokości 45,39 zł oraz wielkości mocy przyłączeniowej określonej w umowie (12,5 kW). Nadto, zastosowania znajdował pkt 5.6 taryfy, zgodnie z którym w przypadku, gdy długość przyłącza przekracza 200m, od podmiotów zakwalifikowanych do V grupy taryfowej, przyłączanych do sieci o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV w sytuacji, gdy jest budowane przyłącze, za każdy metr powyżej 200m długości przyłącza pobiera się dodatkową opłatę w wysokości 33,45 zł w przypadku przyłącza kablowego. W przypadku pozwanej opłata dodatkowa stanowiła iloczyn 1400 m (łączna długość przyłącza wynosiła 1600 m) oraz stawki 33,45 zł.

Mając zatem na względzie wszystkie przytoczone powyżej okoliczności, na podstawie art. 7 Prawa energetycznego, Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 61.356,83 zł. Nadto, na podstawie art. 481 k.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe za późnienie od kwoty należności głównej tj. od kwoty 58.298,78 zł od dnia 31 grudnia 2020r. do dnia

zapłaty, mając na względzie, iż roszczenie o zapłatę opłaty za przyłączenie stało się wymagalne z upływem terminu do zapłaty określonego na fakturze (10 lutego 2020 roku). Nie ulega zatem wątpliwości, że w dniu wniesienia pozwu roszczenie w tym zakresie było już wymagalne. Natomiast, od kwoty skapitalizowanych odsetek za opóźnienie tj. od kwoty 3.058,05 zł zgodnie z art. 482 k.c. powód mógł żądać odsetek za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu tj. od dnia 30 grudnia 2020r.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. i odstąpił od obciążania pozwanej kosztami. Za skorzystaniem z dobrodziejstwa określonego w art. 102 k.p.c. przemawia przede wszystkim charakter roszczenia. Zdaniem Sądu, nie będąc profesjonalistą, pozwana mogła być subiektywnie przekonana o słuszności zarzutu potrącenia. Wszak wykonanie przez przedsiębiorcę energetycznego umowy o przyłączenie do sieci po niemal trzech latach od złożenia wniosku u każdego przeciętnego konsumenta rodziłoby przekonanie co do zwłoki przedsiębiorcy. Dopiero opinia biegłego rozstrzygnęła, czy opóźnienie w realizacji umowy było spowodowane okolicznościami za które powód ponosi odpowiedzialność.

Z kolei, na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych koszty opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gdyni z uwagi na brak podstaw do obciążania nimi którejkolwiek ze stron.